

LUKIVAALMIS JUTTU

LUKEMAAN JA KIRJOITTAMAAN VALMISTAVIA
HARJOITUKSIA 5–6 -VUOTIAILLE LAPSILLE

Keski-Suomen hyvinvointialue
Kuntoutus/Puheterapia

Lukivalmiustaidot

Lapsen ei tarvitse osata lukea ennen koulun alkamista. Lapsella tulee kuitenkin olla tiettyjä valmiuksia ennen koulupolulle astumista. Lukivalmiustaidot ovat lukemisen ja kirjoittamisen kannalta olennaisia varhaisia taitoja. Näitä ovat mm. kirjainten tunnistaminen ja nimeäminen, äänne-kirjainvastaavuuden oppiminen, äänteiden ja tavujen erottelu sanoista sekä nimeämissujuvuus. Muita kouluvalmiuksia ovat mm. fyysinen jaksaminen, kyky keskittyä, vuorovaikutustaidot ja motivaatio oppimiseen.

Hyvä lukemisen ja kirjoittamisen pohja luodaan jo varhaislapsuudessa. Lapsen taitoja harjaannuttavat lapsen ja vanhemman välinen rikas kielellinen vuorovaikutus (lapsen kanssa keskustelu, asioiden selittäminen lapselle, lapsen kannustaminen kysymään ja ilmaisemaan itseään) sekä kielellisesti virikkeellinen toiminta (kirjat, leikit, pelit ja tapahtumat). Yhteiset lukuhetket tukevat sanavaraston kehittymistä, tutustuttavat kirjoitettuun kieleen ja avaavat portin tarinoiden maailmaan. Tutustuminen erilaisiin kirjoihin ja aikuisen antama esimerkki innostavat lasta lukemaan.

Lapset oppivat asioita omaan yksilölliseen tahtiinsa. Painostaminen ja hoputtaminen eivät edistä lapsen oppimista. Oppimisen tulee olla mukavaa ja tapahtua lapselle sopivaan tahtiin. Aikuisen tehtävä on kannustaa ja innostaa lasta sekä näyttää esimerkkiä omalla toiminnallaan.

Tässä vihkossa on lukemaan ja kirjoittamaan valmistavia tehtäviä ja vinkkejä, joiden avulla voi harjoitella lukivalmiustaitoja 5–6 -vuotiaan lapsen kanssa.

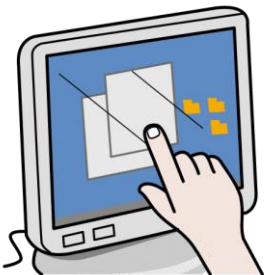
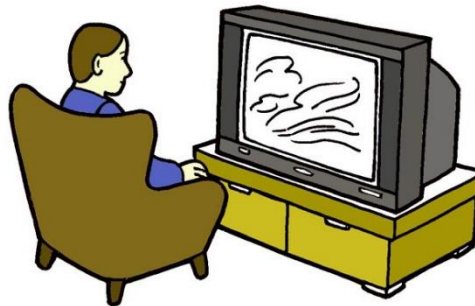
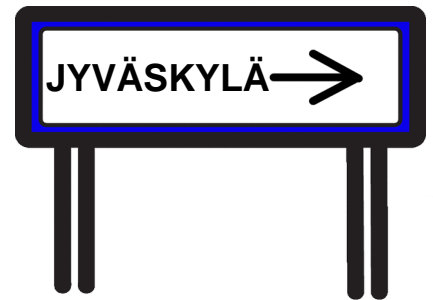
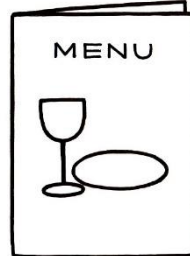
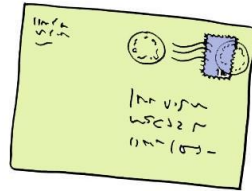
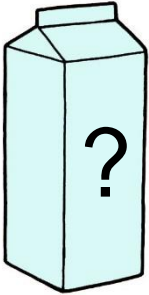

Katso tarkemmin www.lukimat.fi

Kuvat: www.papunet.fi

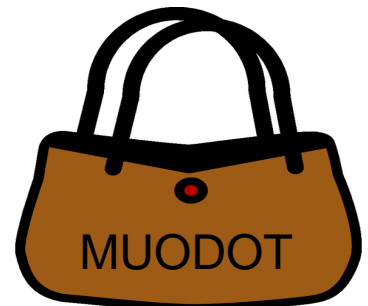
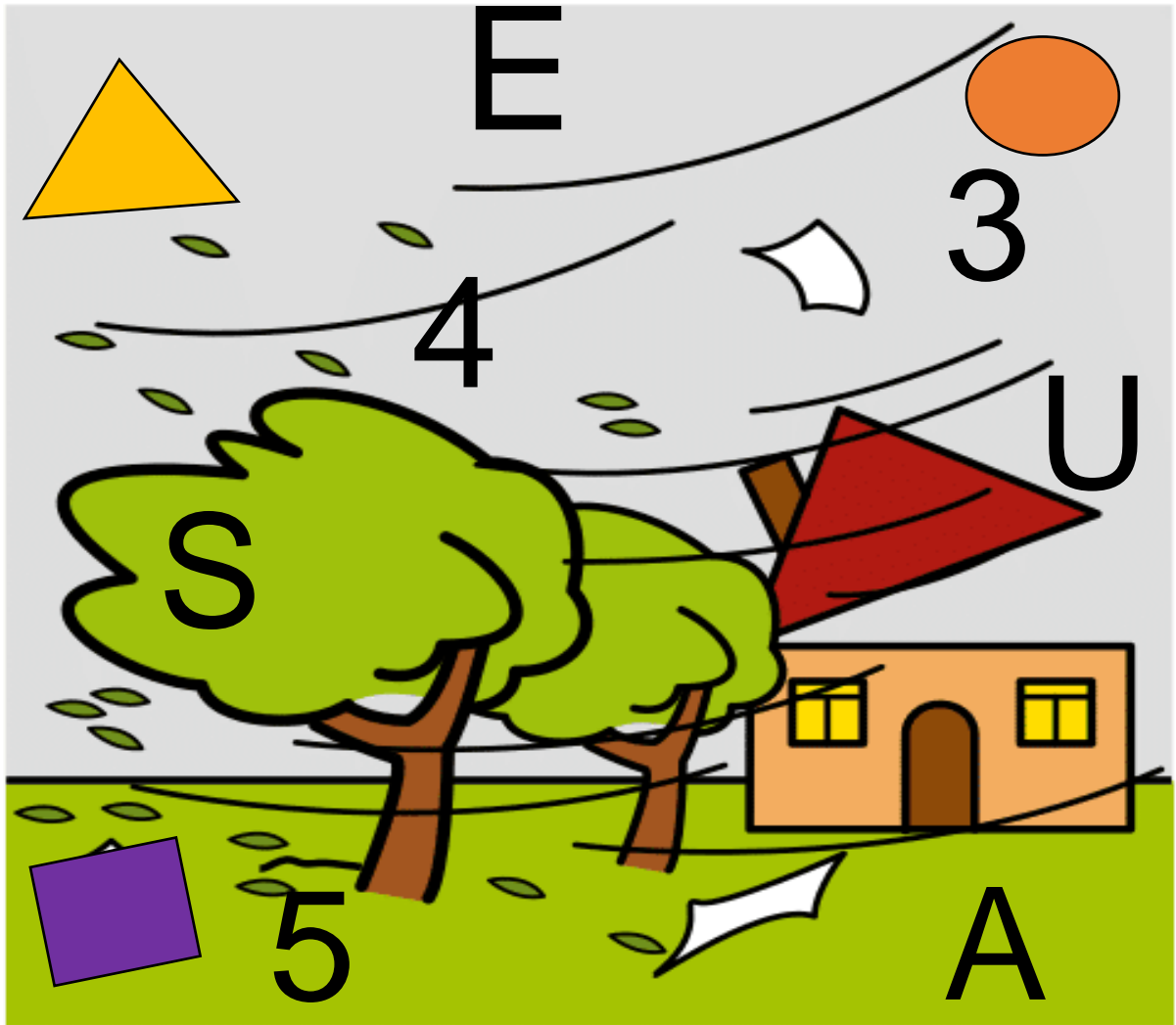
Miksi lukeminen on tärkeää?

Katso kuvia ja mieti
miksi on tärkeää osata lukea.

Myrskytehtävä

Hurrikaani lennättää herra Kirjaimen, rouva Muodon ja neiti Numeron laukkujen sisältöt ilmaan. Auta heitä keräämään merkit oikeisiin laukkuihin.

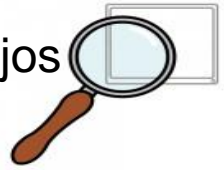
Kirjaimet

Kokeile mitkä kirjaimet jo tunnistat (aikuisen nimeää kirjaimia sekalaisessa järjestyksessä ja lapsi näyttää) ja mitkä osaat nimetä itse. Löydätkö oman nimesi alkukirjaimen?

A	E	I	O	U
Y	Ä	Ö	Å	
R	S	M	P	V
N	T	K	J	H
B	D	C	F	G
Z	W	Q	X	

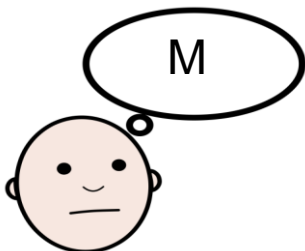
Oma nimi

Tutkitaan oman nimen alkukirjainta. Merkitse rastilla, jos väite pitää paikkaansa.

☐ sihisee	☐ on helppo kirjoittaa
☐ tuntuu huulissa	☐ on vaikea kirjoittaa
☐ tärisee	☐ on kulmikas kirjain
☐ kuulostaa pehmeältä	☐ ei ole kulmikas
☐ kuulostaa kovalta	☐ on sama kuin kaverilla
☐ suu on auki	☐ on sama kuin äidillä
☐ suu on kiinni	
☐ kieli on ylhäällä	
☐ näyttää kauniilta kirjaimelta	
☐ näyttää hassulta kirjaimelta	
☐ kuulostaa kauniilta	
☐ kuulostaa hassulta	
☐ on helppo sanoa	
☐ on vaikea sanoa	

Näyttää kirjoitettuna tältä:

Tutki miltä kirjain tuntuu suussa, miltä se kuulostaa ja näyttää.

Harjoitteluvinkkejä

Kirjainten opettelu kannattaa aloittaa oman nimen tai jonkin muun itselle tärkeän asian kirjaimista.

Bongaile oman nimesi kirjaimia kauppojen nimistä, kadunnimistä, sanomalehdistä ja kirjoista.

Pelatkaa peliä missä esim. kauppamatkalla pitää löytää mahdollisimman nopeasti oman nimen alkukirjain tai joku muu sovittu kirjain. Se voittaa, joka löytää sovitun kirjaimen ensimmäisenä.

Kirjoita oman nimen alkukirjain tai nimesi paperille, lumen, hiekkaan, huurtuneeseen saunanoven ikkunaan jne.

Tee kirjaimia muoviluvahasta, pullataikinasta, kärkeistä, hamahelmistä, legopalikoista jne.

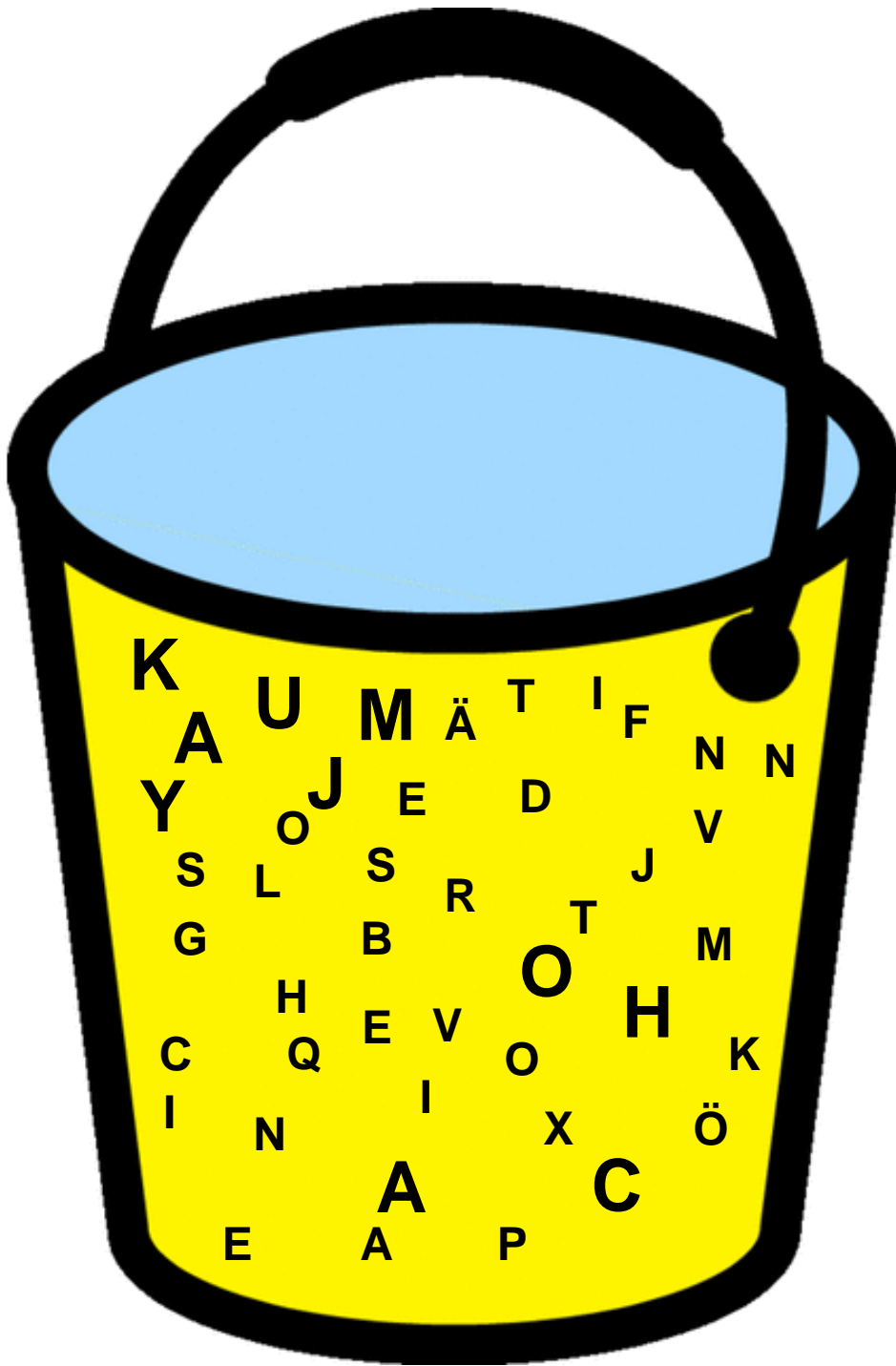
Pelatkaa KIM-leikkiä kirjainkorteilla tai magneetti-kirjaimilla. Kirjainkortit/kirjaimet laitetaan pöydälle. Lapsi painaa kirjaimet mieleensä ja sulkee silmänsä. Aikuinen poistaa kirjaimista yhden. Lapsi avaa silmät ja yrittää arvata mikä kirjain on poissa. Seuraavaksi on lapsen vuoro poistaa kirjain.

Leikkaa lehden otsikoista ja mainoksista oman nimesi kirjaimet ja liimaa ne paperille. Etsi ja ympyröi lehtien tekstistä oman nimen alkukirjaimia.

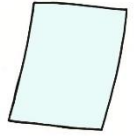
Oma nimi

Etsi ja ympyröi oman nimesi kirjaimet. Kirjoita nimesi viivalle.

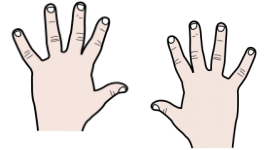
Oman nimen kirjoittaminen

1. Kirjoita vain sallittuihin paikkoihin, ei esim. seinään. Paperi on hyvä, mutta äidin tai isän työpaperit ei.

2. Etsi kynä ja teroita se. Poista korkki, jos kynä on tussi. Aloittelijan kannattaa valita lyijykynä, jolloin virheet on helppo vain pyyhkäistä pois.

3. Valitse käsi. Jos olet oikeakätinen (syöt oikealla kädellä), kirjoita oikealla. Jos olet vasenkätinen niin sitten vasemmalla. Väärällä kädellä on vaikea kirjoittaa. Kokeile vaikka.

4. Tarkista oikea kynäote (kolmisormiote kynän alaosa). Älä pidä kynää nyrkissä. Myös liian korkealta kiinnipitäminen hankaloittaa kirjoittamista.

5. Muista oma nimi. Mieti millä kirjaimella se alkaa. Aikuinen voi auttaa ja kirjoittaa mallin.

6. Aloita kirjoittaminen mahdollisimman vasemmalta. Suomessa kirjoitetaan aina vasemmalta oikealle → Jos aloitat liian oikealta, nimesi ei mahdu kokonaan paperille.

7. Älä paina kynällä liikaa, sillä paperiin tulee helposti ikävä reikä. Jos ote on liian hento, mummo ei näe nimeäsi.

8. Kokeile tehdä pienikokoisia kirjaimia. Isot kirjaimet ovat hienoja, mutta vievät kaiken tilan.

9. Nyt kirjoita.

10. Hienoa, sinä onnistuit! Jos et, niin harjoitus tekee mestarin.

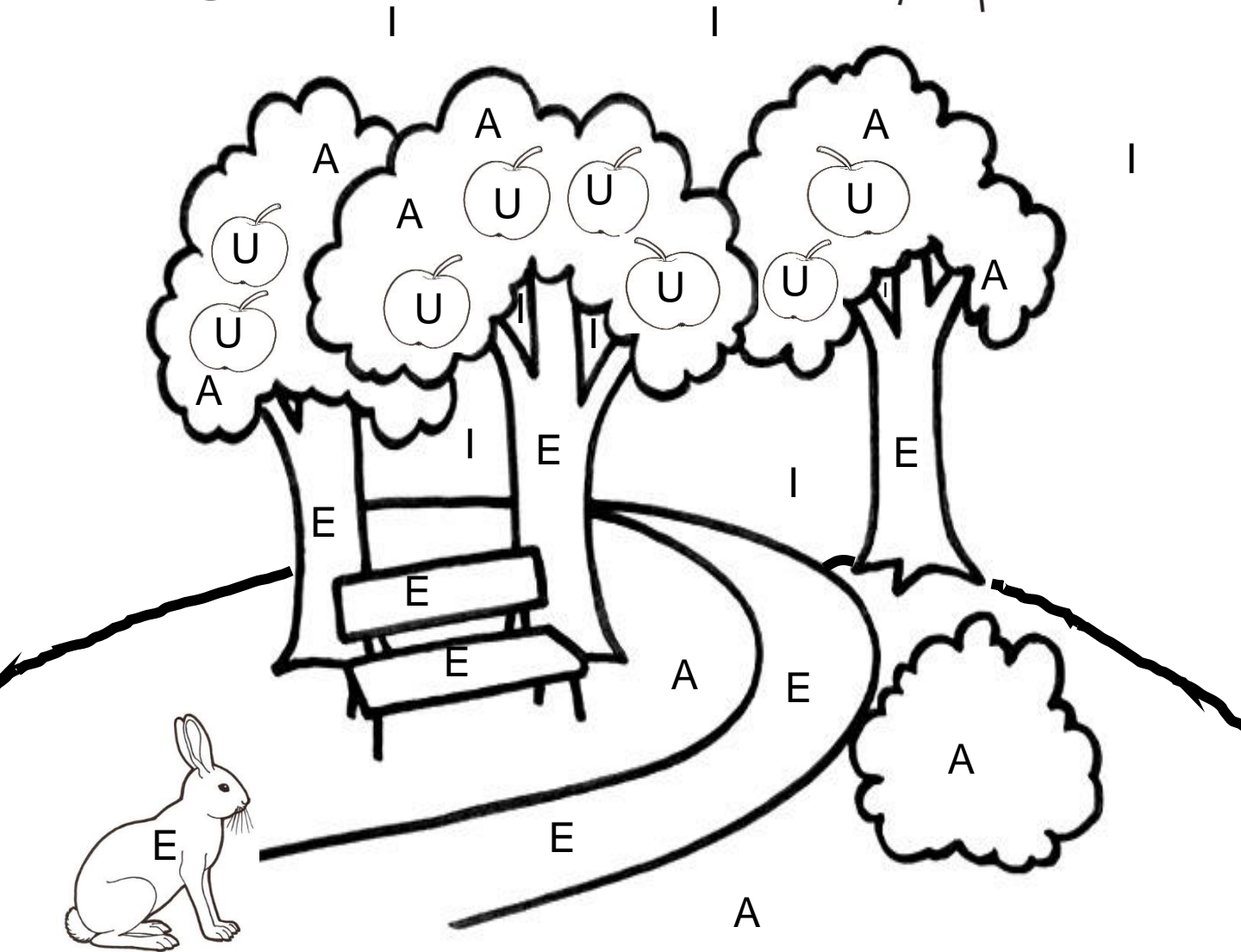
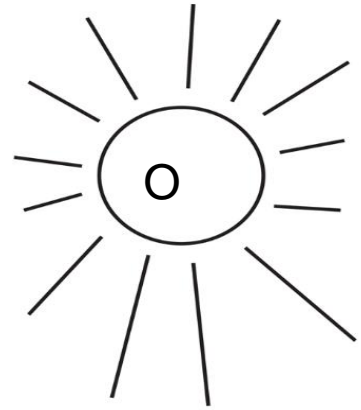
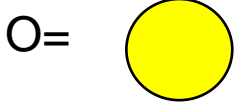
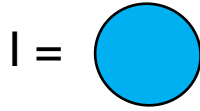
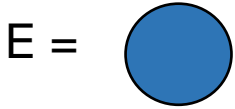
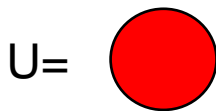
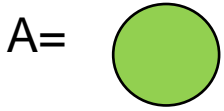
11. Ihaile tulosta. Voit pyytää äitiä ottamaan nimestäsi kuvan ja lähettämään sen mummulle.

12. Harjoittele. Kirjoita nimeäsi mahdollisimman usein ja moniin (sallittuihin!) paikkoihin.

Väritystehtävä

Väritä kuva ohjeen mukaan.

Lukutoukkapeli

Pelin valmistelu: Kirjoita tyhjiin ruutuihin lapsen nimen kirjaimet. Jokaiseen ruutuun yksi erilainen kirjain. Jos ruutuja jää yli, sama kirjain voi olla kaksi kertaa. Mikäli lapsi osaa jo oman nimensä kirjaimet, ruutuihin voi kirjoittaa muita opeteltavia kirjaimia. Leikkaa ja taita kortit niin, että kortin toisella puolella on kirjojen kuva ja toisella kirjain (yhdessä kortissa on lukutoukka).

Pelin kulku: Kortit laitetaan kirjapuoli ylöspäin pöydälle. Nostetaan vuorotellen kortti ja nimetään kirjain. Voidaan myös miettiä mikä asia alkaa ko. kirjaimella. Näin kerätään vuorotellen kortteja. Jos tulee lukutoukka, menettää yhden keräämänsä kortin. Kortit sekoitetaan ja peli jatkuu. Lopuksi lasketaan kummalla on enemmän kortteja.

		
		
		
		 LUKUTOUKKA

Harjoitteluvinkkejä 1

Alkuäänteen tunnistaminen on helpointa vokaalialkuisista sanoista (esim. aamu, etana, iilmato). Konsonanteista R ja S ovat helposti kuultavia äänteitä.

Jaottele kuvakortteja (esim. Junior Alias-pelikortit tai vihkon lopussa olevat kortit) alkukirjaimen mukaan.

Pelatkaa mikä ei kuulu joukkoon peliä kuvakorteilla (esim. Junior Alias-pelikortit tai vihkon lopussa olevat kortit). Ryhmään valitaan kolme korttia joista kaksi alkaa samalla kirjaimella. Lapsen tulee etsiä joukkoon kuulumaton kuvakortti.

Pelaa laiva on lastattu –peliä. ”Laiva on lastattu A-kirjaimella alkavilla asioilla”.

Etsikää kirjan tai lehden kuvista sovitulla kirjaimella alkavia asioita. Tehtävän voi tehdä kilpailuna (kuka löytää ensin viisi A-kirjainta) tai käyttää tiimalasia aikarajana (kuka löytää eniten A-kirjaimia).

Leikkikää Maa-meri-ilma –leikkiä kirjaimilla. Valitaan kolme kirjainta jotka laitetaan kolmeen eri paikkaan. Aikuinen sanoo kirjaimen/sanan ja liikkumistavan (esim. A-kirjaimen luokse kinkaten. Anka-sanana alkukirjaimen luokse ryömien). Lapsi/lapset liikkuvat kirjaimen tai sanan alkukirjaimen luokse. Lapsi voi myös antaa ohjeita.

Lue huuilta. Sanotaan sanoja äänettömästi ja hitaasti. Toinen yrittää arvata mikä sana on kyseessä. Tehtävää voi helpottaa laittamalla kuvasanakortteja pöydälle joiden seasta sana valitaan.

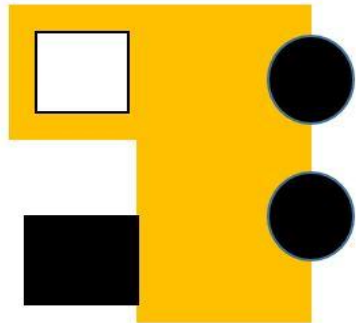
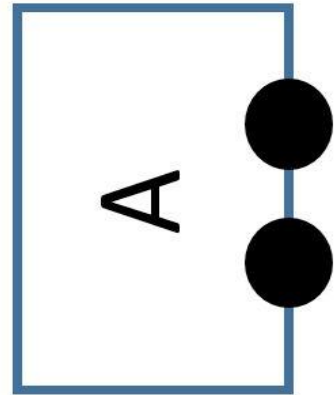
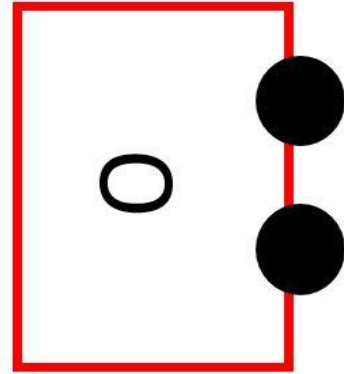
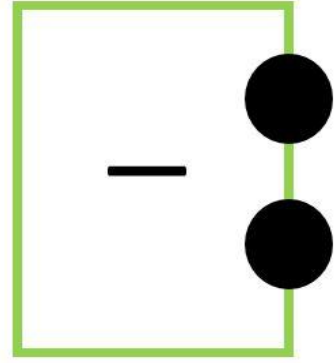
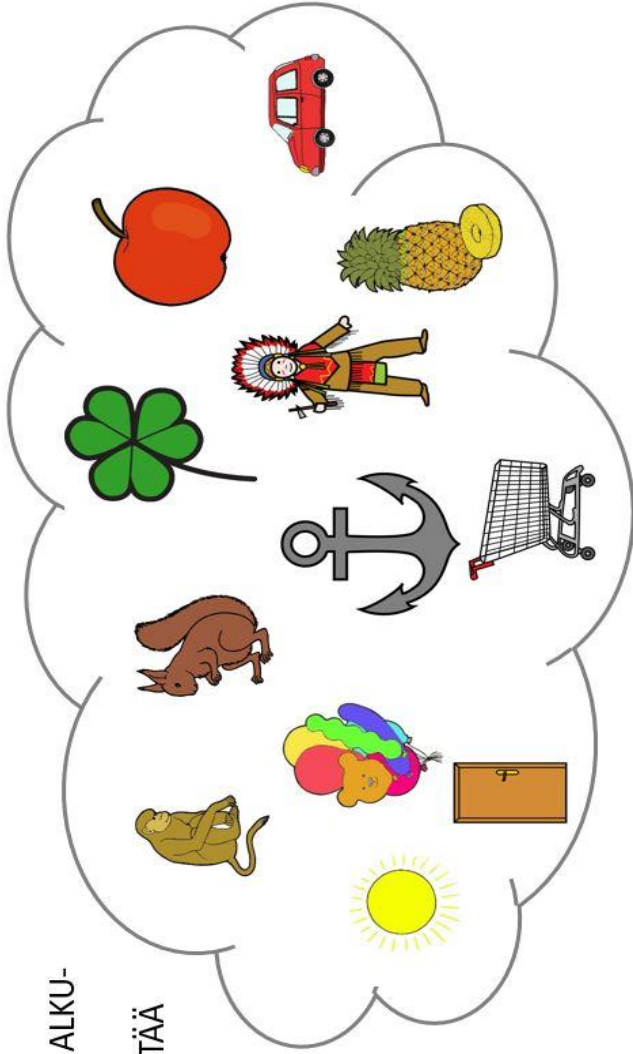
Keksikää lauseita, joiden kaikki sanat alkavat samalla kirjaimella esim. ”Olipa Outilla outo omena”.

Älylaitteille on olemassa erilaisia ilmaisia sovelluksia, jotka harjoittavat lukivalmiuksia esim. Ekapeli-Eskari ja Pikku Kakkonen Eskari.

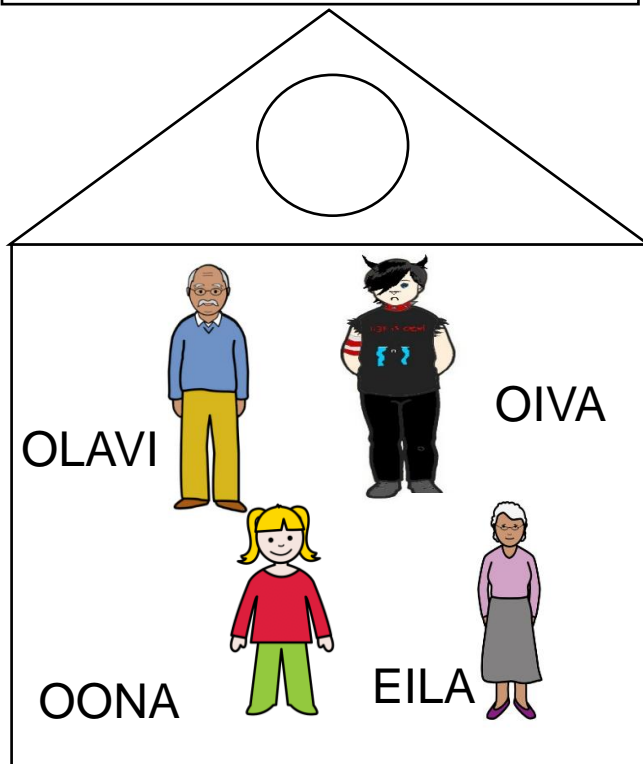
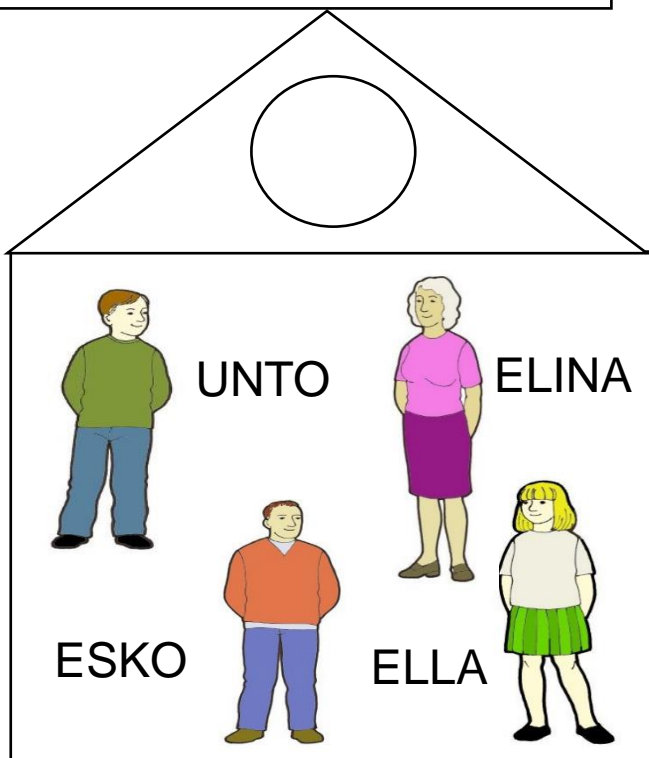
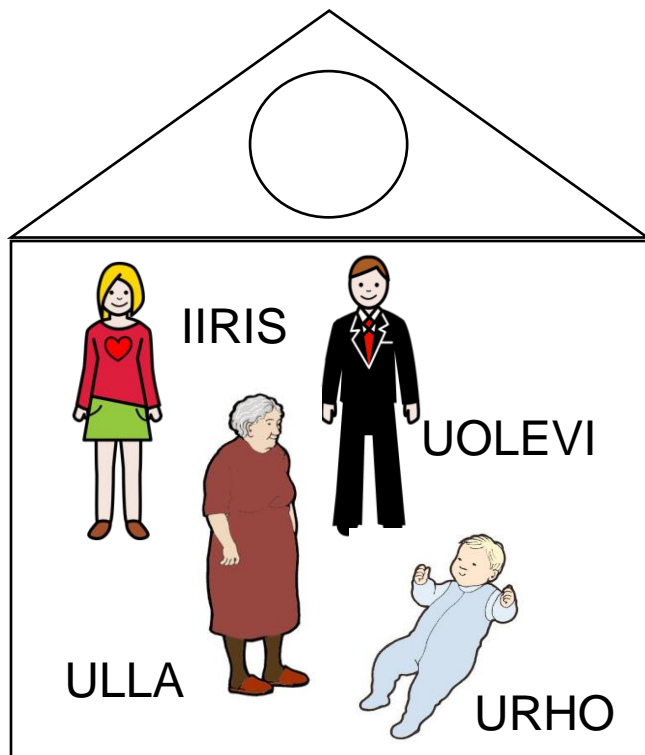
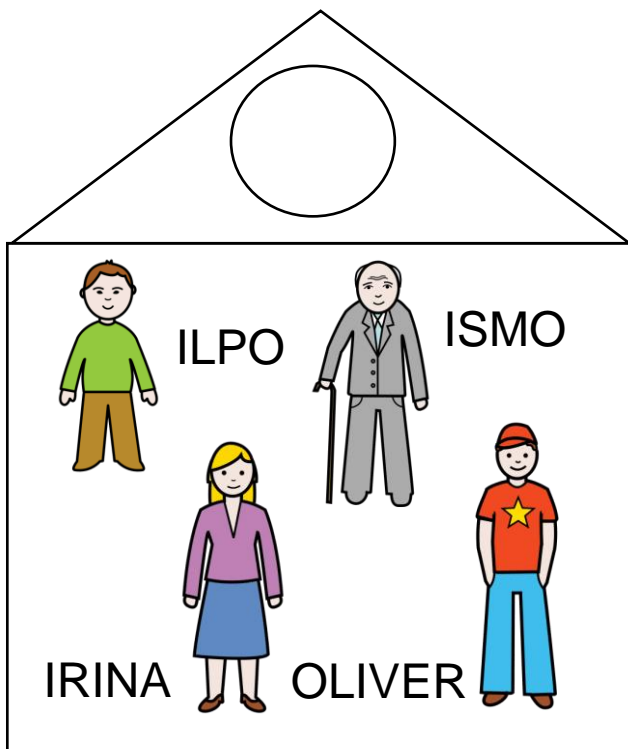
Alkuäännejuna

MIHIN VAUNUUN KUVAT KUULUVAT ALKU-
ÄÄNTEEN MUKAAN?
VOIT NÄYTTÄÄ SORMELLA TAI YHDISTÄÄ
KYNÄLLÄ PIIRTÄMÄLLÄ

Alkuäännetalot

Asukkaat asuvat taloissa nimen alkukirjaimen mukaan. Kuka on väärässä talossa? Merkitse. Kirjoita oikea alkuääne talon asukkaiden mukaan ympyrään (E, I, O, U).

Kirjastopeli

LÄHTÖ

A U O E Ä A Y

Lisäheitto

S

Olet matkalla kirjastoon. Heitä noppaa ja keksi ruudussa aina ko. kirjaimella alkava sana. Peliä voi helpottaa ottamalla kuvakortit viikkoa lopusta näkyville.

APUA!
Kirjastokortti jäi kotiin. Palaa lähtөрuutuun

A U U E E

E S A

U

Matka sujuu joutuisasti. Saat ylimääräisen heittovuoron.

Kävipä tuuri. Pääset naapurin kyydissä loppumatkan autolla. Siirry suoraan maaliin.

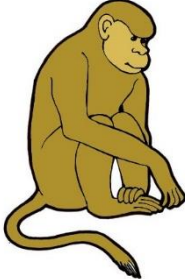

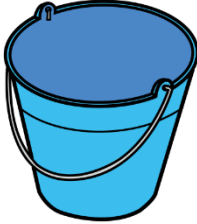

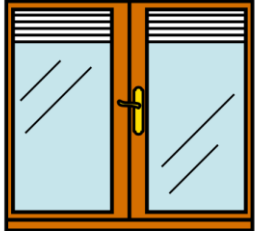
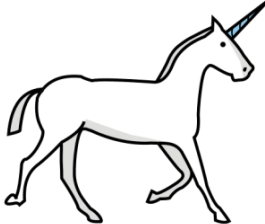
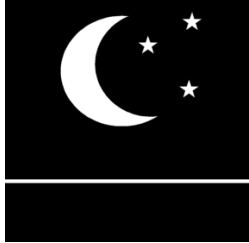
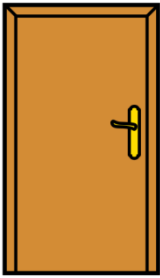
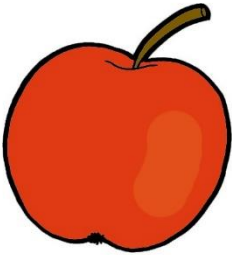

MAALI

Ä O I R U I O

Matka on Pitkä ja käy voimille. Lepää yksi heittovuoro.

Alkuäänemuistipeli

Leikkaa kortit irti ja pelaa muistipelinä. Parit ovat samalla alkuääniteellä alkavat sanat (avain-apina, intiaani-ikkuna, ovi-omena, etana-esiliina, äiti-ämpäri, yksisarvinen-yö, siili-sammakko, rapu-reppu)

Lausetehävä

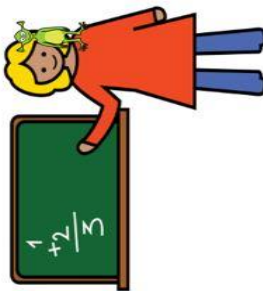
Kuuntele lauseet. Millä kirjaimella lauseiden sanat alkavat.

USKALIAS ULLA
USKALTAA URHEILLA
UKKOSELLA ULLAKOLLA

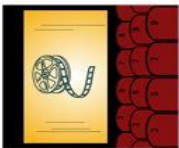
OMITUINEN OTUS
OLEILEE OPETTAJAN
OLKAPÄÄLLÄ.

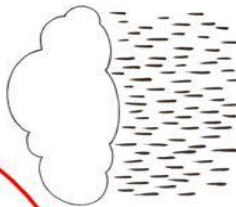
AAMULLA AIKAISIN
AHKERAT AAMUVIRKUT
AJAVAT AUTOILLA ARJEN
ASKAREISIIN

EILEN ETANA EI EHTINYT
ELOKUVAN
ENSI-ILTAAN.

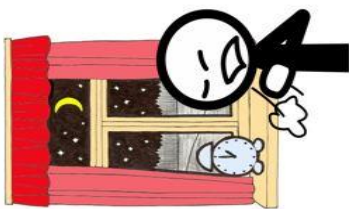
A S O
E U Y O
R I

SARVIKUONO
SAIRASTAA
SYYSKUUSSA
SATEISEN SÄÄN
SATTUESSA.

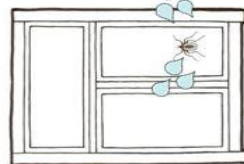
YRJÖ YSKII YÖLLÄ
YKSIÖSSÄÄN
YLIOPISTONKADULLA

RÖYHKKEÄ ROSVO
RYÖSTÄÄ REHTORIN
RAHAT RANTARAITILLA

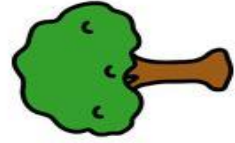
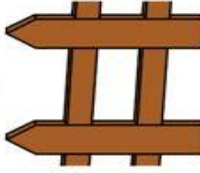
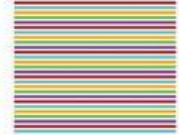
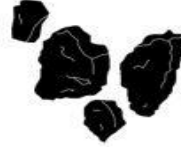
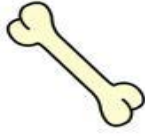
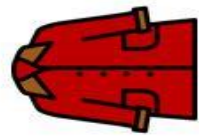
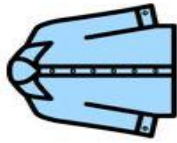

ILLALLA IILIMATO IHMETTELEE
IKKUNALLA ITKEVÄÄ ITIKKAA.

Riimiparitehtävä

Yhdistä riimiparit kynällä (kukka-tukka-sukka, paita-raita-aita, suu-luu-puu, siili-hiili-viili, takki-nakki-lakki).

Riimin täydennys

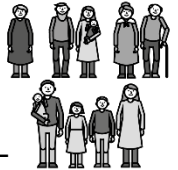
1. Tavataan illalla,
sillä vanhalla _____

2. -Menetkös siitä, hätisteli kokki,
kun herkkupaloja tuli nokkimaan _____

3. Eihän tässä surinassa kukaan nuku,
kun ympärillä pörrää koko kärpästen _____

4. Voitko neuloa minulle sellaiset sukat,
joiden varressa on vaaleanpunaiset _____

5. Onko jo kiire sulla?,
vai maistuisiko kahvi ja _____

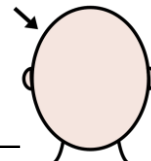
6. No voi että! ,
Juuri alkoi sataa _____

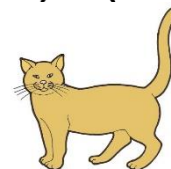
7. Kello löi kuusi,
kun äiti Pekan syömään _____

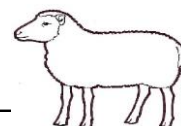
8. Nyt on niin kylmä sää,
ettei ilman lakkia tarkene _____

9. Hyi mikä haju, haisee pissa,
syyllinen taitaa olla meidän _____

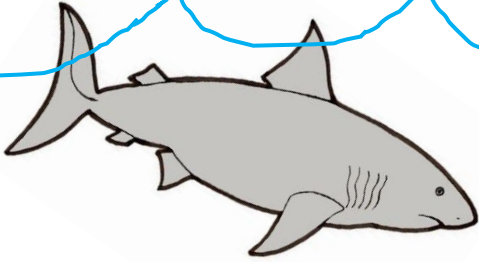

10. Valkoinen kuin hammas,
on niityllä määkivä _____

Tavutustehtävä

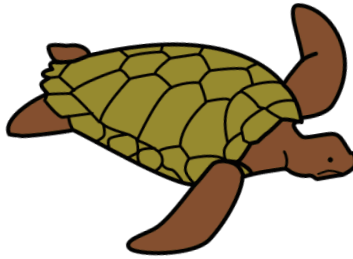
Mitä kaikkea veden alla näkyy? Tavuta sanat ja merkitse tavujen määrä värittämällä ympyrät. Missä sanassa on eniten tavuja? Entä vähiten?

○ ○ ○ ○ ○

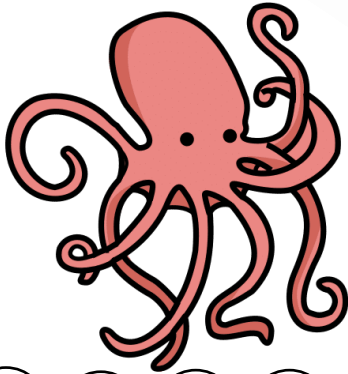
○ ○ ○ ○ ○

○ ○ ○ ○ ○

○ ○ ○ ○ ○

○ ○ ○ ○ ○

○ ○ ○ ○ ○

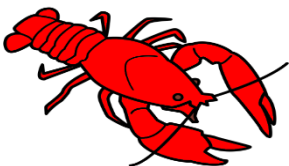
○ ○ ○ ○ ○

○ ○ ○ ○ ○

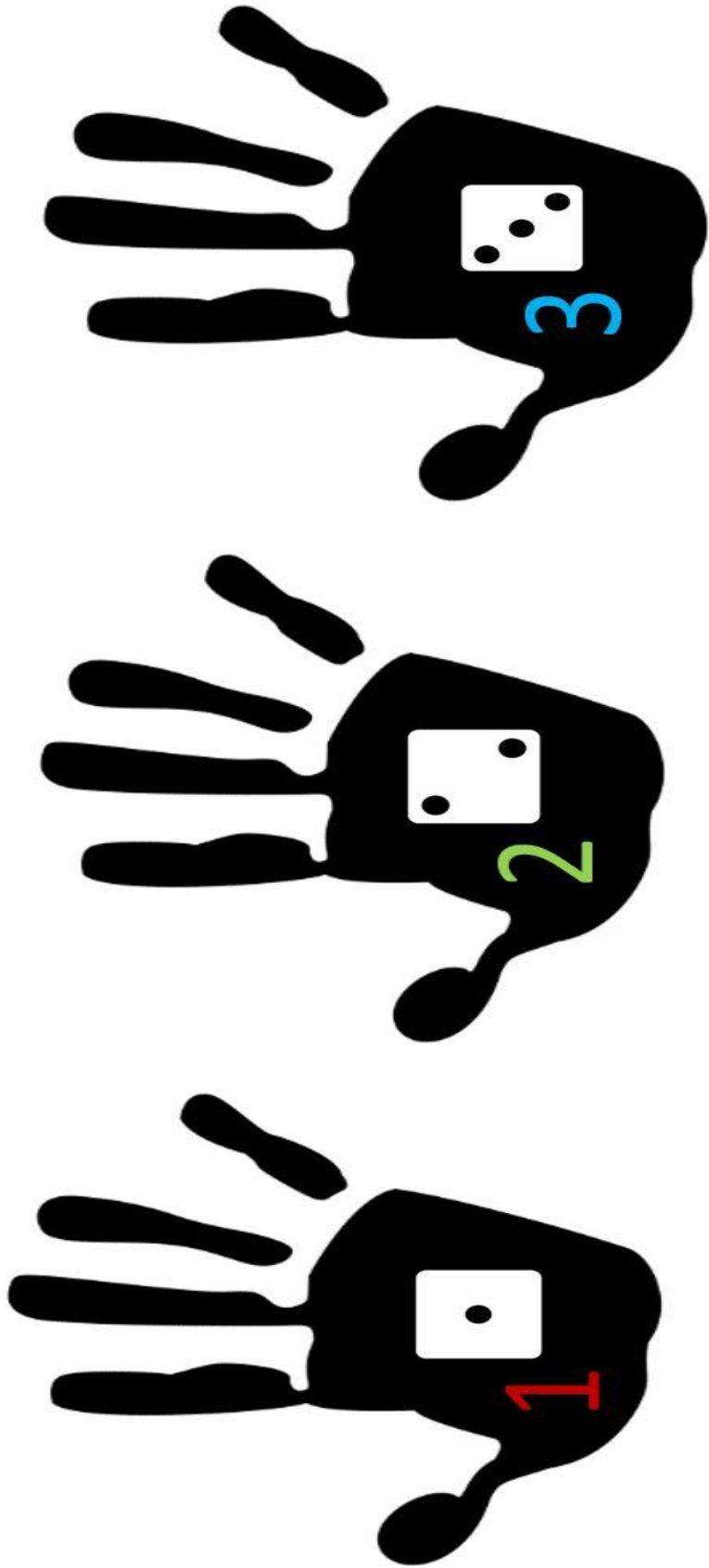
○ ○ ○ ○ ○

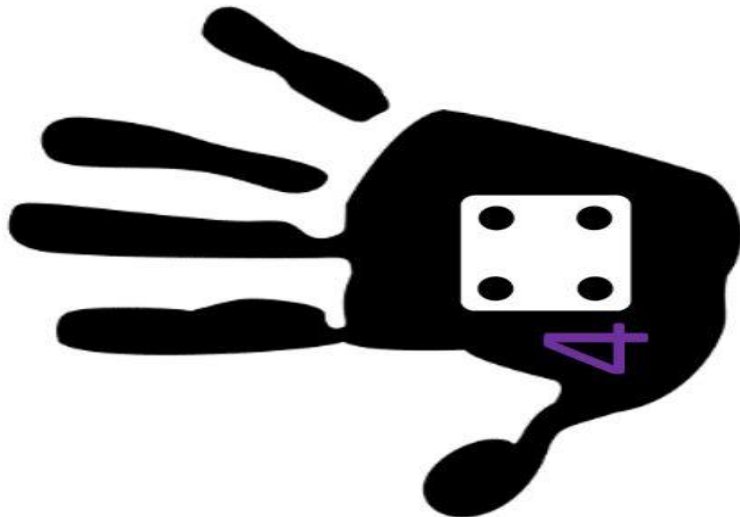
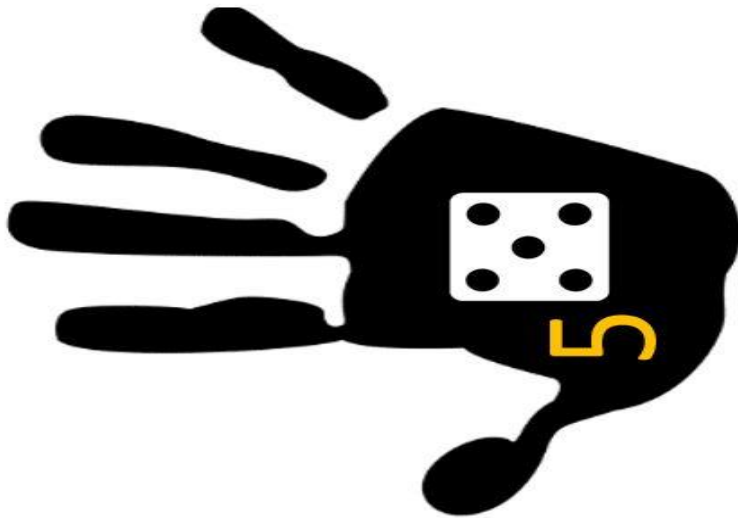
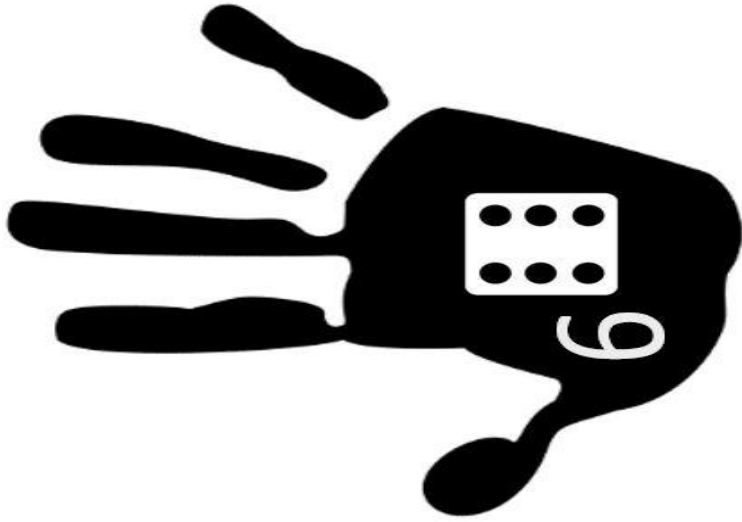
○ ○ ○ ○ ○

Voit käyttää käden kuvia apuna tavuttamisessa ja tavujen laskemisessa.

Leikkaa sivut irti ja aseta ne peräkkäin numerojärjestykseen. Lapsi koskettaa omalla kädellä käden kuvia järjestyksessä tavuttaessaan sanoja.

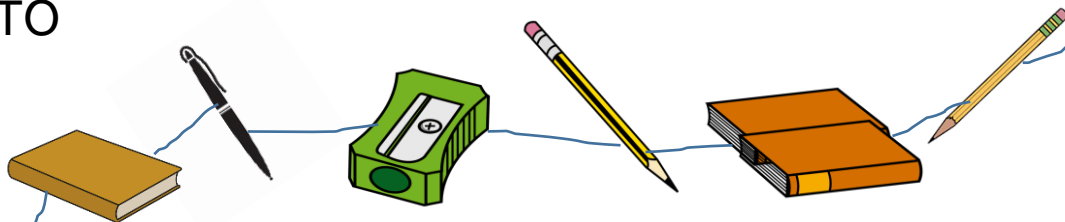
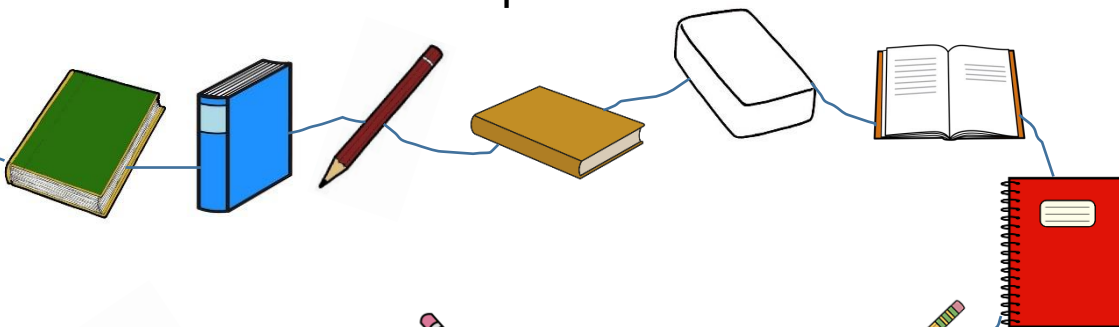
Tavutuskädet 2

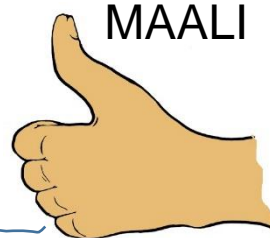
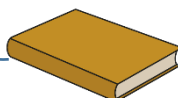
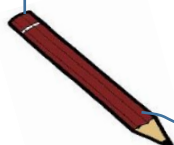
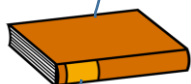
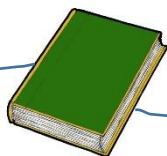
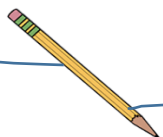
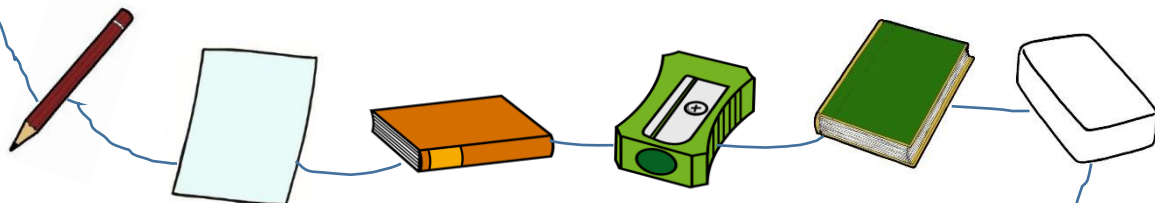
Tavutuspele

LÄHTÖ

Ota kuvapinosta kortti (esim. Junior Alias-pelikortit tai vihkon lopussa olevat kuvakortit) ja tavuta sana. Pääset pelialustalla kulkemaan tavujen määrän verran eteenpäin. Ensimmäisenä maalissa oleva voittaa.

MAALI

Harjoitteluvinkkejä 2

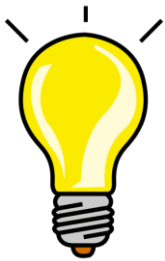
TAVUSORMET

Tavuja voi laskea myös omista sormista. Laita oma oikea kätesi pöydälle kämmenpuoli alaspäin. Laske tavuja koskettamalla vasemman käden etusormella oikean käden sormia aloittaen peukalosta (lukusuunta vasemmalta oikealle.)

TAVUKÄDET

Otetaan vihkosta tavukäsien kuvasivut ja laitetaan sivut pöydälle peräkkäin numerojärjestykseen. Otetaan kuvakorttipinosta kortti (esim. Junior Alias-kuvakortit tai vihkon lopussa olevat kuvakortit) yksi kerrallaan. Tavutetaan kortin sana taputtamalla tavu kerrallaan tavukäsiin lukusuunnan mukaisesti. Laitetaan kortti tavujen määrän mukaan oikean käden yläpuolelle. Lopuksi katsotaan kuinka monitavuisia sanoja on eniten.

TAVU-KISA

Otetaan jokaiselle pelaajalle oma kuvakorttipakka (esim. Alias-pelin pelikortit tai vihkon lopussa olevat kuvakortit). Pelaajat nostavat omasta pinkasta kortin ja tavut-tavat sen vuorollaan. Pelaaja, jolla on pisin sana (eniten tavuja) saa ottaa pelimerkin, karkin tai muun sovitun asian. Korttien loputtua lasketaan saalis.

TAVUMATKA

Otetaan vuorotellen kuvakorttipinosta kortti. Tavutetaan sana ja kuljetaan sovitun matkan (esim. seinästä seinään) tavujen määrän verran. Pelaaja, joka on ensin maalissa voittaa. Matkan voi kulkea sovitusti esim. harpaten, tipuaskelilla tai hyppien.

TAVUMATO

Aikuinen aloittaa ja sanoo valitsemansa sanan esim. ma-to. Lapsi muodostaa sanan jossa sanotun sanan lopputavu on alkutavuna esim. to-maat-ti. Aikuinen jatkaa esim. ti-pu. Näin jatketaan mahdollisimman pitkään.

Lukibingo

Merkitse ruudukkoon rasti, kun olet tehnyt ruudussa olevan asian. Kun rastijono yltyä reunasta reunaan, ylhäältä alas tai kulmasta kulmaan, saat huutaa: BINGO! Voit tehdä ruudukon kaikki tehtävät.

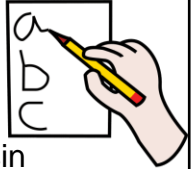
Kävin kirjastossa ja lainasin kirjoja.

Kirjoitin nimeni onnittelukorttiin.

"Luin" itse (kerroin kirjan kuvista) äidille, isälle tai sisarukselle.

Tein/pelasin Lukivalmis- vihkosta tehtävän/pelin

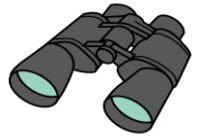

Kirjoitin ketsupilla nimeni alkukirjaimen ruoan päälle.

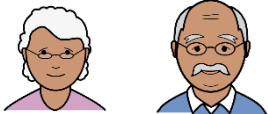

Luimme kotona yhdessä kirjan jossa oli eläimiä.

Selvitin millä kirjaimella kavereideni ja perheenjäsenieni nimet alkavat.

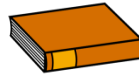
Bongasin nimeni alkukirjaimen kauppareissulla.

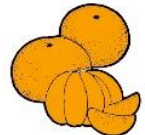
Kysyin sukulaiselta millaisista kirjoista hän pitää.

AAKKOSKUJA

Tavutin kadunnimen, jolla asun.

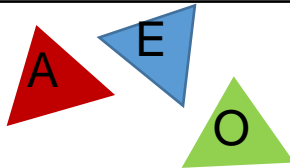
Näin kun isä/äiti luki omaa kirjaansa.

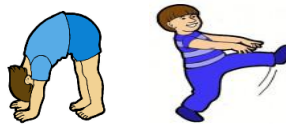
Tein mandariinilohkoista oman nimeni alkukirjaimen.

PIA-PETTERI

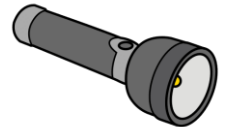
Vertailin perheeni ja ystäväni nimien pituuksia.

Söin aakkoskarkkeja.

Tein aikuisen avustuksella kehostani kirjaimia.

Luin kirjaa taskulampun valossa.

Tavutehtävä

Yhdistä yhteenkuuluvat tavut ja ympyröi niistä muodostuvan sanan kuva laatikosta.

AA

AA

UU

UU

ÄÄ

EE

NI

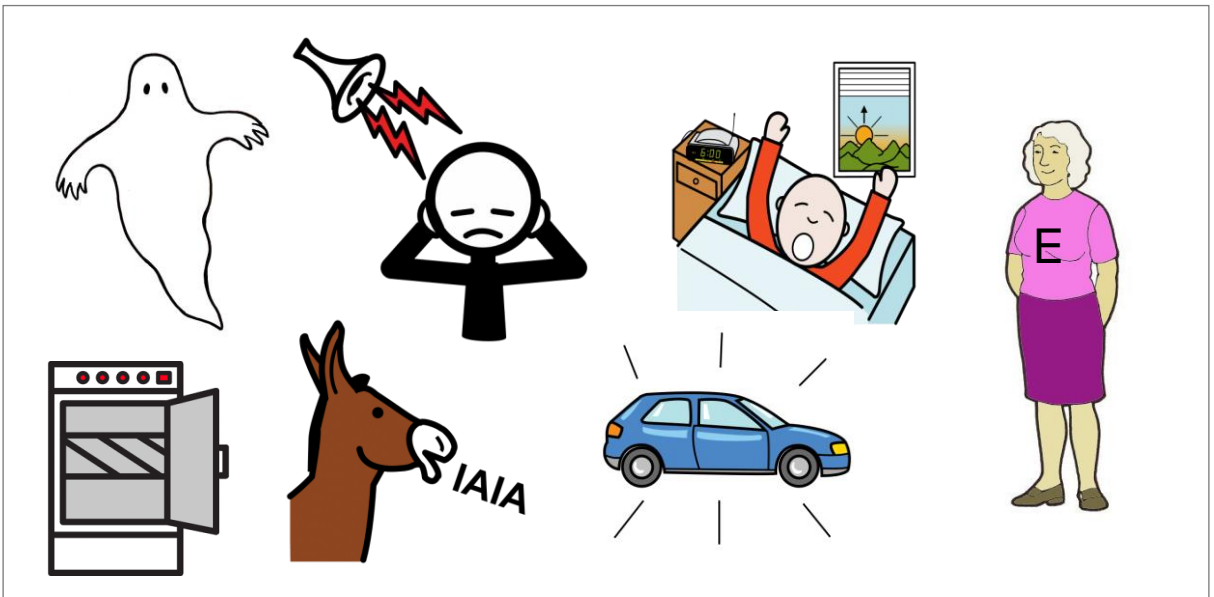
NI

VA

VE

SI

MU

Kuvakortit 1/3

Kuvien alla olevan tekstin voi peittää tai taittaa pois näkyvistä. Tällöin alkuäänteen tunnistaminen on vaikeampaa.

AVAIN

APILA

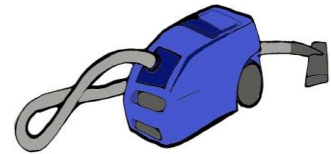
AARREARKKU

ILOTULITUS

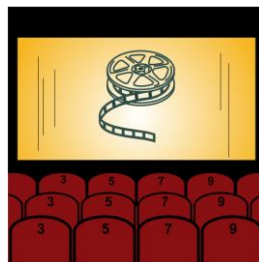
ILMAPALLO

IMURI

ETANA

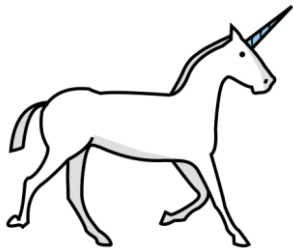

ELOKUVA

EVÄÄT

Kuvakortit 2/3

YKSISARVINEN

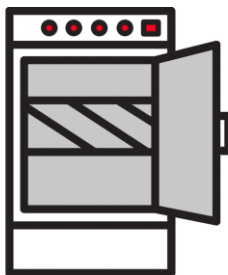
YSTÄVÄ

YÖ

UIMAPUKU

UUNI

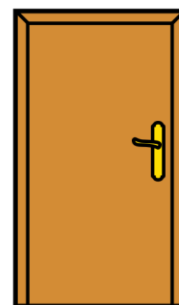
UKKONEN

OPETTAJA

OLOHUONE

OVI

Kuvakortit 3/3

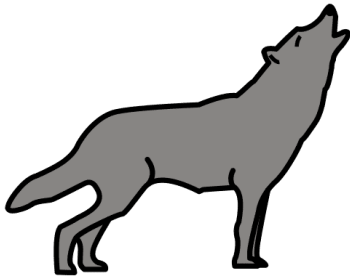
ÄMPÄRI

ÄITIENPÄIVÄ

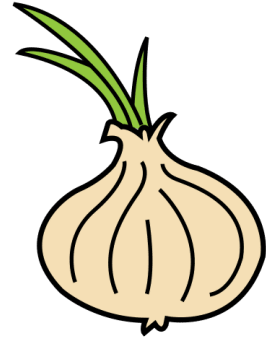
ÄKÄINEN

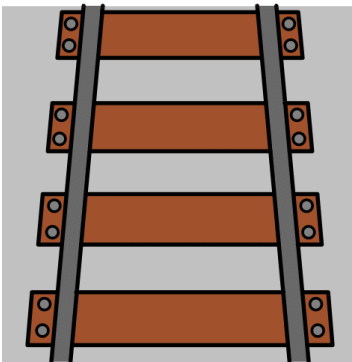
SUSI

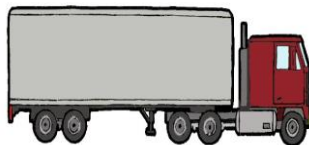
SUU

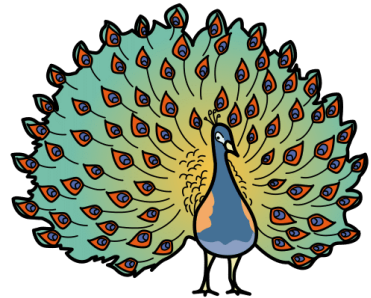
SIPULI

RAUTATIE

REKKA

RIIKINKUKKO

Kuvat ovat osoitteesta www.papunet.fi
28.02.2020